

Bijlage VSBO PKL
2024

tijdvak 1
maandag 6 mei
07.30 - 10.00 uur

Nederlands

Tekstboekje

Tekst 1 Greta Thunberg: geen taart, wel klimaatprotest

1 De Zweedse klimaativiste Greta Thunberg vierde haar verjaardag gisteren niet met taart, maar met een urenlange protestactie bij het parlement in Stockholm. "Ik ben niet het soort persoon dat verjaardagen viert," vertelde de tiener. "Ik sta hier zoals gebruikelijk te staken van 8.00 tot 15.00 uur. Dan ga ik naar huis."

2 Thunberg heeft een druk jaar achter de rug. Ze reisde de wereld over om te eisen dat regeringen meer ondernemen tegen klimaatverandering. "Het was een vreemd en druk jaar. Maar ook een geweldig jaar, omdat ik iets heb gevonden wat ik wil doen met mijn leven. En wat ik doe, heeft impact," zei de jonge activiste.

3 De tiener begon toen ze vijftien was met haar zogenoemde klimaatstaking. Ze spijbelde van school om actie te voeren bij het

parlement. Haar actie kreeg veel media-aandacht. Greta fungeerde als rolmodel voor de klimaatacties van scholieren (Spijbelen voor het klimaat) in verschillende landen in Europa, Amerika en Azië in 2019. Dat maakte haar wereldberoemd. Het Amerikaanse weekblad TIME riep Thunberg afgelopen december dan ook uit tot Persoon van het Jaar.

Naar: Amigoe, januari 2020

Tekst 2 Tot wanneer mag je iemand gelukkig nieuwjaar wensen?

1 Willemstad - Tot wanneer is het oké om iemand gelukkig nieuwjaar te wensen? Blijven we met ons allen voorlopig 'gelukkig nieuwjaar!' roepen? Dat is een vraag die menigeen bezighoudt.

2 Een bekend weekblad besteedde hier verleden jaar een artikel aan. Volgens dit weekblad is het op je eerste werkdag na nieuwjaar normaal dat je iemand het beste voor het nieuwe jaar toewenst. Maar wat nou als je iemand pas halverwege januari ziet, of pas in februari? Wordt er dan nog van je verwacht dat je iemand een gelukkig nieuwjaar wenst? Of kan dat dan al lang niet meer?

3 Er is geen officiële datum tot wanneer je iemand gelukkig nieuwjaar mag toewensen. ...W... er zijn wel drie data die je als richtlijn kunt aanhouden. ...X... wordt 6 januari, de dag waarop jaarlijks de christelijke feestdag Driekoningen valt, vaak genoemd als de laatste dag waarop je iemand een goed nieuwjaar kunt wensen. Dit is overigens ...Y... de datum waarop de kerstboom meestal de deur uit gaat. Een andere dag die vaak wordt aangehouden als einddatum is 15 januari. Dan zijn we halverwege de eerste maand van het nieuwe jaar. ...Z... vinden velen het toch echt te laat om de jaarwisseling er nog bij te halen. Ook de tweede zondag van het nieuwe jaar wordt weleens als uiterste datum gezien.

4 Mocht jij iemand eind januari dus alsnog een gelukkig nieuwjaar willen wensen, dan is dat natuurlijk geheel aan jou. Nogmaals, er is geen officiële regel voor. Bovenstaande uitleg is alleen bedoeld als richtlijn.

Naar: Amigoe, 4 januari 2021

Tekst 3 Bescherming ecosysteem kustgebied El Salvador

Met ecologische ovens beschermen kustbewoners de natuur in El Salvador.

- 1 San Luis La Herradura – Kustgemeenschappen in El Salvador spannen zich in om een duurzame leefstijl te bereiken door de natuurlijke hulpbronnen niet verder uit te buiten. Deze zijn door jarenlange verwaarlozing en een gebrek aan klimaatbewustzijn aangetast.

- 2 Daniel Mercado, voorzitter van de San Luis La Herradura Ontwikkelingscommissie werkt samen met de kustgemeenschappen om het milieu te beschermen. 'We leerden de kustbewoners beter samen te leven met het milieu, er gebruik van te maken zonder het milieu verder te beschadigen. Dat gaat van koken op ecologische fornuizen tot herbemossing van kustgebieden met mangroven. Vooral de mangrovebossen zijn belangrijk. Zonder de mangroven zou er geen vis in deze moerasachtige gebieden te vinden zijn,' zegt de heer Mercado.

- 3 De kustdorpen liggen in de Estero de Jaltepeque, waar een grote verscheidenheid aan dier- en plantensoorten voorkomt in de mangroven, wateren en moerassen. El Estero is een natuureservaat in de kuststreek van het centrale departement La Paz.

Rocket stove

- 4 Veel van de dorpsbewoners hier gebruiken inmiddels milieuvriendelijke fornuizen, zoals de zogenoemde *rocket stove*: een efficiënte ronde metalen constructie die heel weinig hout nodig heeft en weinig rook produceert. Het brandhout dat de bewoners daarvoor gebruiken, komt bovendien van zoge-

noemde 'levende hekken', speciaal geplante natuurlijke afscheidingen gemaakt van Gliricidiabomen, die brandhout leveren en op die manier de mangroven beschermen tegen mensen die op zoek zijn naar brandstof.

- 5 Als aanvulling op de *rocket stove* gebruiken mensen de zogenoemde magische oven, een hoge ronde doos van polystyreen – een kunststof materiaal dat warmte vasthoudt – die als een soort stoomoven werkt. Zodra soep of een stoofpot op de *rocket stove* is bereid, wordt de pan in de magische oven gezet en afgedekt, zodat het gerecht daarin nog nawarmt. Dit scheelt zowel brandhout voor het fornuis als tijd, omdat er in de tussentijd andere klusjes kunnen worden gedaan.

Zonneovens

- 6 Via het project zijn ook zonneovens geïntroduceerd: een doos met een deksel die als spiegel fungeert. Die leidt zonlicht naar binnen en de doos wordt vervolgens afgedekt met metalen platen.
- 7 Ongeveer zeshonderd gezinnen in deze gemeenschappen hebben steun ontvangen voor de promotie van een duurzaam ontwikkelingsmodel. Om die steun te ontvangen, moesten ze zich ook bezighouden met het aanplanten van mangroven. Hierdoor is 500 hectare mangrovebos behouden of hersteld.
- 8 Het behoud van de mangroven blijft echter een uitdaging, omdat mensen uit andere gemeenschappen de bomen nog altijd komen kappen en de overheid weinig doet om dit te voorkomen.

Naar: Amigoe, april 2021

Tekst 4 Stripverhaal Dagobert Duck

Tekst 5 Nepagenten tegen winkeldiefstal

1 De Schiedamse wijkagent Alex Glijn wilde iets creatiefs doen voor de veiligheid van de winkeliers in zijn stad. "Deze tijd van het jaar, rond de feestdagen, is er een extra risico op overvallen," zegt hij. "Wij patrouilleren dan extra, maar we kunnen niet overal tegelijk zijn." Daarom liet hij vier kartonnen agenten maken.

2 "Vroeger hadden we een agent van karton bij snelheidscontroles langs de snelweg en dat had echt effect. Mensen traptten op de rem. Dus ik dacht *laten we dit gewoon eens proberen*. En het lijkt effect te hebben."

3 De vier kartonnen agenten zijn een kopie van Alex zelf; ze lijken net echt. "Laatst liep een collega voorbij en die zwaaide. Niet naar mij dus, maar naar het bord!"

4 De kartonnen agenten worden door een aantal winkeliers aan elkaar doorgegeven, zodat het lijkt alsof de agent steeds op een andere plek surveilleert. Die winkeliers zijn er positief over. Alex: "Een parfumerie en een juwelier waar regelmatig een kartonnen versie van mij staat, laten weten dat ze minder diefstallen hebben gehad de afgelopen weken."

5 Het lijkt dus te werken. Maar hoe komt dat? Men denkt dat het vooral werkt tegen gelegenhedsvievers. Het kan net een duwtje in de goede richting geven om niet te gaan stelen. Je kunt het een beetje vergelijken met posters waar ogen op staan die je aankijken. Dat doet psychologisch iets met je.

6 Wat volgens onderzoekers ook helpt tegen diefstal is spiegels ophangen in de winkel. Dan zie je jezelf en dat kan ervoor zorgen dat je teruggaat naar je eigen normen: je mag niet stelen!

7 De kartonnen agent heeft momenteel dus een positief effect. Maar hoe lang de borden blijven staan, is volgens Glijn nog even de vraag. "Mensen gaan ze op den duur natuurlijk ook herkennen, en dan is het effect weg. Misschien dat we ze dan met een bord met de tekst: *PAS OP JE HANDTAS* op de markt gaan neerzetten."

Naar: www.rtlnieuws.nl, december 2019

Tekst 6 Fun(d)raising CliniClowns Curaçao

Geïnspireerd door het werk van de CliniClowns heeft Sander van Beusekom gekozen voor een licht abstracte illustratie met bubbels. De bubbel staat voor de droomwereld van kinderen, waarin alles mogelijk is.

**Koop deze 7^e editie voor Nafl.12,50
en steun hiermee Stichting CliniClowns Curaçao!**

Artbag Sponsors o.a.:

De vertegenwoordiging van Nederland op Aruba, Curaçao en St. Maarten -
Citizens Insurance - True Lawyers - Piscadera Novo - SOAB - Firgos

Koop je artbag bij:

Van den Tweel - Esperamos - Centrum - Botica Cerrito - Botica Novo -
Bruna - Mensing's Caminada - Top One Toys - Dushi Store

*Stichting CliniClowns zorgt dagelijks voor een lach op het gezicht van zieke en gehandicapte kinderen en mensen met dementie dankzij al onze donateurs en de volgende bedrijven: **BDO, PRGV, AON, Zanzibar en Autolease Curaçao.***

www.cliniclowns.cw (ook op Facebook en Instagram: CliniClownsCuracao)

